

**Övladlarını bir-birindən
seçmə, qız da, oğlan da sənin
gələcəyindir!**

**Qızının doğulmasını
da qeyd elə!**

UN JOINT PROGRAMME
FOR GENDER EQUALITY

Nəşr BMT Əhali Fondunun (UNFPA) Gürcüstan Ofisi və Gürcüstan Bankının dəstəyi ilə, BMT-nin “Gender bərabərliyi” proqramı çərçivəsində, İsveç hökumətinin maliyyə dəstəyi ilə hazırlanmışdır.

Bilirdinizmi ki, müasir Gürcüstanda bir çox valideyn qız uşağının doğulmasını istəmir?

Yeni doğulacaq uşağınızın cinsiyyətini öyrənmək istəyiniz nə vaxtsa olubmu? qohumlarınızın, dostlarınızın və hətta, heç tanımadığınız insanların, hamilə qadının qarın formasına baxıb, onun oğlan ya da qız gözlədiyini müəyyən etməyə çalışdığını şahid olmusunuzmu? Əlbətdə ki, doğulacaq uşağın cinsiyyəti ilə hər birimiz maraqlanırıq. Necə olsa da, ona geyim seçməliyik, ad seçməliyik və buna görə belə bir maraq da təbiidir, lakin burda bir “amma” da var...

Bəzi valideynlər uşağın cinsiyyəti ilə başqa məqsədlə və başqa səbəbə görə maraqlanırlar. Onlar hamiləliyin davam etdirib, etdirilməməsi haqqında qərar verməlidirlər. Əgər uşaq onların gözlədikləri cinsiyyətdən deyilsə, hamiləliyi dayandıracaqlar. Bu qəribəmi görünür? Bəlkə bir o qədər də yox. Bütün bunlar Gürcüstan üçün yad deyil. Bəzi valideyn uşağın cinsiyyətini öyrənmək üçün müasir texnologiyalardan bu məqsəd üçün istifadə edir, çünki Gürcüstanda, bir çox yerdə olduğu kimi, elə ailələr var, hansılar ki, qız valideyni olmaq əvəzinə, oğlan sahibi olmağı üstün tuturlar. Gürcüstan və onun qonşu ölkələri, oğlan uşaqlarına daha çox üstünlük verirlər və bu göstərici ilə, dünyanın bir çox ölkəsindən öndədirlər. Bu bizim reallığımızdır.

Konkret olaraq, bu nə deməkdir? Bu o deməkdir ki, Gürcüstanda 1990-cı ildən 2015-ci ilə qədər, oğlan istəndiyi üçün, təqribən 31 446 qız uşağı doğulmadı. Qonşu ölkələr – Azərbaycan və Ermənistan kimi uzun müddət ərzində oğlan uşağının çoxluğu ilə Gürcüstanda fərqlənirdi. Bunun səbəbi cinsiyyətlər arasında say nisbətlərin pozulması idi. Lakin son illərdə Gürcüstanda ailə dinamikası get-gedə daha da az patriarxal olmağa başlayıb – valideynlər qızlarının oğlanlarla müqayisədə daha etibarlı, emosional olaraq daha açıq olduqlarını görürlər. Bu baxımdan onlar üçün qızlar daha əziz olurlar. 2016-cı ildə cinsiyyətlər arasındakı nisbət 1992-ci ildən sonra

ilk dəfə normaya düşmüşdür, lakin cinsiyyətlərin təbii miqdar nisbəti Gürcüstan bölgələrində yenə də pozulmuşdur. Bu daha kəskin şəkildə -Kaxetidə, Kvemo Kartlidə, Samtsxe Cavaxetidə müşahidə olunur;

“Bunun mənimlə bir əlaqəsi yoxdur!” – deyirsiniz yəqin. Bəlkədə elədir, ancaq bəlkə yenə bir dəfə düşünəsiniz, əgər qızınız varsa, ikinci uşağınızın hansı cinsiyyətdən olmasını istəyirsiniz? Qız yoxsa oğlan? Bəs, əgər oğlunuz varsa, ikinci uşağınız hansı olsun istəyərdiniz? İki qız valideynisinizsə, üçüncü uşağınızın kim olmasını istəyərdiniz? Yəqin düşünürsünüz ki, hamı həm qız, həm oğlan sahibi olmaq istəyir. Və təbii ki, siz haqqlısınız, ancaq hər ikisinin valideyni olmasanız nə edərsiniz? Hər birimizin öz istəyi olsa da, təbiət öz qanunları ilə hərəkət edir və qız uşaqlarına da, oğlan uşaqlarına da, dünyaya gəlmək üçün eyni şansı verir. Gürcüstanda valideynlər hər iki cinsiyyətdən uşaq dünyaya gətirməyə çox istəklidirlər, əgər ailədə ilk iki uşaq qızıdırsa, 3-cü uşağın dünyaya gəlməsində cinsiyyət nisbəti kəskin şəkildə oğlana tərəf əyilir. Doğulduqda cinsiyyətlərin sayı üzrə nisbətinin normal göstəricisi 105 oğlan və 100 qızdır, lakin əgər ilk iki övlad qız xeyləğidirsə, onda göstərici dəyişir və 174 oğlana və 100 qıza çatır

Valideynlərin öz prioritetlərindən irəli gələrək hərəkət etmələri nə dərəcədə pisdir? Bəlkədə o qədər pis deyil, ancaq bütün bunlar, bizim oğlan uşağına üstünlük verən və qızları lazımınca dəyərləndirməyən bir cəmiyyətdə yaşamağımızdan xəbər verir. Bu belə deyilmi?

Gürcüstanda oğlan uşaqlarına nəyə görə üstünlük verilir?

Bəlkə də Gürcüstanda ailələr üçün oğlan övladının niyə vacib olduğuna dair bir çox səbəbi xatırladınız. Gəlin burda bir-bir sadalayaq:

- ✓ Oğlan ailədə qalır, qız isə həyat yoldaşının ailə üzvü olur. Demək ki, yaşlanan valideynlərinə oğlan qayğı göstərməlidir, onların maddi təminatı üçün də oğlan məsuliyyət daşıyır. Gəlin düşünək, bu həqiqətən belədir ya yox. Əslində, Gürcüstanda yaşlı valideynlərinə çox vaxtı qız qayğı göstərir. Qızlar öz valideynlərini oğlan kimi, maddi cəhətdən təmin edə bilirlər. Burada əsas həlledici faktor hansı övladın valideynlərinə daha yaxın olmasında və onlara hansının daha tez yetişə bilməsindədir.
- ✓ Oğlan ailənin soyadını gücləndirir və ailənin qürurudur, qızsa həyat yoldaşının ailəsinə aiddir. Müvafiq olaraq, iş ləyaqət məsələsinə gələndə, oğlan sahibi olmaq xüsusi ilə əhəmiyyətli olur. Bəlkə də keçmişdə elə idi, bugün isə... bugün qadınların əksəriyyəti təhsil alır, iş bazarında rəqabət qabiliyyətlidir və özünə karyera düzəldir, üstəlik atasının soyadını evlənənə qədər məşurlaşdırır. Qadının da cəmiyyətdə kişi ilə eyni nüfuzu var. Gün keçdikçə, daha çox qadın müvəffəqiyyətə nail olur və valideynlərinə qürur və sevinc hissi verir.
- ✓ Oğlan əsas varisdir, təbiətin qanunu belədir. O ailəyə aid olan torpağın sahibidir, ailə işinin davamçısı və mülkiyyətinin idarəçisidir. Ancaq, bilirdinizmi ki, Gürcüstan qanunvericiliyi ilə, ailələrin mirası, qız və oğlan uşaqlarına eyni dərəcədə aiddir. (Bəli, bu 2007-ci ildən etibarən, Vətəndaş Məcəlləsində yazılıb), miras sənədinizə nə yazdığınıza və ailəvi qərarınıza baxmayaraq, onlar eyni şəkildə ailə mirasına iddia edə bilirlər. Faktıdır ki, ənənə bizə bir şeyi diktə edə bilər, ancaq qanun başqa şeyləri tələb edir. Düşünün, mülkiyyətinizi uşaqlarınız arasında

özünüzün bölüşdürmənin daha yaxşı olmazmı? Hətta ən yaxşısı budur ki, torpaq və biznesinizi, cinsiyyətindən asılı olmayaraq, onu daha gözəl idarə edə biləcək övladınıza ötürəsiniz.

- ✓ Hər kəs sizdən oğlan uşağı gözləyir! Nənə-babalar, sizin valideynləriniz və həyat yoldaşınızın valideynləri oğlan uşağı istəyirlər. Qonşularınız və uzaq qohumlarınız düşünürlər ki, bir qadın və kişi olaraq, oğlan uşağınızın olması sizin üçün ləyaqət məsələsidir. Bunu bir düşünün. Həyatınızın bütün qərarlarını digərlərinin sizdən gözlədiklərinə görəmi verirsiniz? Əlbətdə ki yox. Övladınızla bağlı qərar isə, çox önəmlidir. Cəmiyyətin təsiri altına düşməyən nə qədər insan var? Bəlkə də çox. Onların həyatı sizinkindən heç də geri qalmırdı.

Yuxarıda sadalanan faktorlar, sizə bir-birindən fərqli olan çağırışlar kimi görünə bilər, halbuki, onların eyni əsasları var. Onların hamısı stereotiplərdən irəli gəlirlər.

Stereotip nə deməkdir? Stereotip qabaqcadan müəyyənləşdirilmiş bir fikirdir. O bizə hadisələrin nə arzuolunan/həmişə üçün faydalı inkişafını, nədə mövcud reallığı nəzərə almadan nəyin necə olmasını diktə edir. Stereotip insanların, qızların, oğlanların, kişilərin, qadınların cəmiyyətdəki spesifik rollarını müəyyənləşdirir. Bir xatırlayın futbolun qızların işi olmadığını nə qədər deyiblər. Bu da stereotipdir, çünki əslində heç bilmirik də qızlar futbolda nə qədər yaxşı ola bilərlər. Biz onlara, idmanın bu növündə özlərini göstərmək imkanını verməmişik axı. Həmçinin, çox zaman deyilib ki, kişilər yemək bişirə bilmirlər. Dünyanın ən məşhur restoranlarının şef-aşbağlarının cinsiyyətlərinə bir diqqət edin. Onların əksəriyyəti kişidir. Gender stereotipləri cəmiyyətə xeyir gətirmir, əksinə, diskriminasiyanın əsasını məhz stereotiplər yaradırlar.

Gürcüstanda oğlan uşaqlarına daha çox üstünlüyün verilməsi məsələsi nəyə görə diqqətə layiqdir?

Gəlin düşünək, qadınlar cəmiyyətin üzvü olaraq, nə edirlər. Həmçinin, kişilərin cəmiyyətin üzvü olaraq, rolları haqqında düşünək. Hər ikisinin də fəaliyyəti bir-birinə uyğun gəlir və bir-birini əvəz edir. Nə tək kişilər, nə də tək qadınlar tam şəkildə inkişaf etmiş bir cəmiyyət yarada bilməzlər. Gender nişanı ilə ayrı seçkilik cəmiyyətdəki balans təhlükə yaradır. Bu cür fərqləndirmələr onu göstərir ki, cəmiyyət qadınlara, qızlara və onların fəaliyyətlərinə və cəmiyyətin inkişafı üçün verdiyi töhfələrə az dəyər verir.

Uzunmüddətli perspektivdə belə davam edərsə, gender əlaməti ilə fərqləndirmə, cəmiyyətdə ciddi dəyişikliklər yarada bilər.

- ✓ **Cəmiyyətin formalaşmasına təsir göstərir:** bugün qızlarla müqayisədə, oğlanların çox olması, sabah kişilərin qadınlardan çox olması deməkdir və bu evlənmək məsələsini xeyli çətinləşdirəcək, çünki evlənəcək qızların sayı azalacaq, müvafiq olaraq da, doğumun sayı aşağı düşəcəkdir və dolayısı ilə, əhalinin artım perspektivi də azaldığında, bu vəziyyət cəmiyyətdəki balansın pozulmasına gəlib çıxacaqdır.

Qızların bugünkü həyatlarına təsir başlayır: qızlara yetəri dərəcədə dəyərin verilməməsi, yalnız onların dünyaya gəlmələri ilə bağlı qərarlarda deyil, artıq doğulan qızların və qadınların bütün həyatlarında da iz buraxır. Bu valideylər tərəfindən qızların təhsilinə və sağlamlığına qoyulan investisiyalara, onların özünə dəyər vermələrinə və özünə inamlarına da təsir edir.

- ✓ **O müasir cəmiyyətə ziddir:** Son on ilin ərzində, Gürcüstanda bir çox önəmli şeylər dəyişdirildi. Hər birimizin gördüyü inkişaf və tərəqqi onun nəticəsidir ki, bir çox qadın sosial, siyasi və maddi cəhətdən fəal və müstəqil oldu və bu onlara, ailələrinin firəvanlığına töhfə vermək üçün şərait yaratdı. Həmçinin, yuxarıda qeyd olunan tərəqqi və irəliləyiş, Gürcüstan ictimaiyyətinin həmin qadınların qarşısında məsuliyyətini artırır.

son illərdə Gürcüstanda ailə dinamikası get-gedə daha da **az patriarxal olmağa** başlayıb – valideynlər qızlarının oğlanlarla müqayisədə daha etibarlı, emosional olaraq daha açıq olduqlarını görürlər. Bu baxımdan onlar üçün qızlar daha əziz olurlar.

Mənbə: Qilmoto, K.Z. və Tafuro, S. "Gürcüstanda doğulduqda cinsiyyətlərin Say üzrə nisbətləri tendensiyaları". 2014-cü ildə əhəlinin ümumi qeydiyyatı nəticələrinə əsaslanmış icmal.

Tbilibsi: Sakstat; UNFPA.

Fotoşəkil: © UNFPA/Dina Oqanova

Konsepsiya/dizayn: ForSet

Uşaqımızın cinsəyyitini əvvəlcədən bilmək istədiyimiz pisdır ya yox?

Əlbəttəki yox! Valideynlərin uşaqlarının cinsiyyətini əvvəlcədən öyrənmək istəyi təbiidir. Ancaq, uşağın cinsiyyəti haqqında hər zaman əmin ola biləcəyinizi bilirsinizmi? Uşağın cinsiyyətinin müəyyən edilməsinin dəqiqliyi bir neçə faktordan asılıdır, o cümlədən hamiləlik müddətindən, ultrasonoqrafiya aparaturasının keyfiyyətindən, həkimin təcrübəsindən və rüşeyimin yerləşməsindən.

Əslində, rüşeyim 12 həftəlik olanda, onun cinsiyyət orqanları yeni inkişaf etməyə başlayır və o müddətdə, onun dəqiq olaraq, qız ya da oğlan olduğunu müəyyən etmək imkansızdır. 16-cı həftədə, cinsiyyət orqanları tam inkişaf etdiyi müddətdə, artıq dəqiq olaraq, uşağın cinsiyyətini müəyyən etmək olar. Ancaq, bu müddətdə belə, rüşeyimin yerləşməsindən asılı olaraq, uşağın cinsiyyətini öyrənmək üçün, valideynlər yenə biraz gözləməli ola bilərlər. Bunu unutmamalıyıq.

Övladlarını bir-birindən seçmə, qız da, oğlan da sənin gələcəyindir!

Təbii olaraq hər **100 qıza 105 oğlan doğulur** – bu cinsiyyət sayə üzrə tarazlılığın normal göstəricisidir.

Mənbə: Qilmoto, K.Z. və Tafuro, S. "Gürcüstanda doğulduqda cinsiyyətlərin Say üzrə nisbətləri tendensiyaları". 2014-cü ildə əhalinin ümumi qeydiyyatı nəticələrinə əsaslanmış icmal.

Tbilisi: Sakstat; UNFPA.

Fotoşəkil: © UNFPA/Dina Oqanova

Konsepsiya/dizayn: **ForSet**

**Bu publikasiyada gstrln fikirlər v düşüncələr, BMT-nin
hali Fondunun (UNFPA), İsv hökümətinin v Dünya Bankının rəsmi
mövqeyini təqdim etmir.**

**Publikasiya haqqında əlavə məlumatı BMT-nin əhali
Fondunun Gürcüstan ofisində ala bilərsiniz:
Gürcüstan, Tbilisi, 0179, Eristavi k. 9
Telefon: (995 32) 225 11 26 (152)
Faks: (995 32) 225 02 71/72
<http://georgia.unfpa.org>
<facebook.com/unfpageorgia>
<twitter.com/UNFPAGeorgia>**

